

УДК 378:355.(147):(477):37-(057:88)

Т. Г. ПАВЛЮК

ад'юнкт

Національна академія Державної прикордонної служби України
ім. Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У статті проаналізовано сутність загальнопедагогічної проблеми методу моделювання. Описано наукові праці, присвячені педагогічному моделюванню. Розкрито структуру моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників, що містить цільовий, організаційно-технологічний, змістовий та оціночно-результативний блоки. Висвітлено зміст кожного блоку та взаємозв'язки між ними.

Ключові слова: професійна готовність, робота з персоналом, майбутні офіцери-прикордонники, модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників.

Сутність нових вимог до української вищої освіти полягає в удосконаленні підготовки майбутніх фахівців, які спроможні оволодівати професійними знаннями, вміннями та навичками. Підготовка фахівців прикордонної служби України потребує активізації певних акцентів, що мають стосунок до інноваційних прийомів і засобів навчання, до набуття професійного та життєвого досвіду. З-поміж різних аспектів професійної діяльності офіцерів-прикордонників в органах охорони державного кордону на особливу увагу заслуговує робота з персоналом. Сучасна війна, локалізована територією Східної України, також свідчить про важливість згаданої роботи з військовослужбовцями, які виконують свій професійний обов'язок. Саме процеси реформування вищої освіти, соціальних інститутів українського суспільства та війна на українській території вимагають перегляду змісту й підходів до реалізації роботи з персоналом у прикордонній службі.

З-поміж наявних інновацій у педагогічній науці на особливу увагу заслуговує метод моделювання, який надає змогу досліджувати різноманітні аспекти педагогічних об'єктів, явищ та процесів.

Тому у вивченні проблеми формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників ми звернулись до створення моделі відповідного процесу.

Метою статті є створення та обґрунтування моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників.

Проблема використання методу моделювання в педагогічних дослідженнях привертала увагу вітчизняних і зарубіжних науковців.

Позиціонування методу моделювання як провідного методу пізнання, що дає змогу абстрагуватись у процесі реалізації досліджень, здійснювали такі вчені, як Д. Айстраханов, Є. Лодатко, В. Міхеєв, О. Троценко.

У наукових працях О. Столяренко висвітлено теоретичний і методичний аспекти моделювання педагогічної діяльності в підготовці майбутніх фахівців, проаналізовано сучасні підходи до проектування освітнього процесу в закладах вищої освіти в контексті вимог Болонської угоди.

Дослідниця О. Єжова розглядала класифікації педагогічних моделей, І. Осадчий здійснив систематизацію знань у сфері педагогічного моделювання.

Формування готовності майбутніх фахівців до відповідної діяльності вивчали І. Галушак (формування готовності до професійної діяльності майбутніх економістів), О. Гусак (формування психофізичної готовності військовослужбовців), Ю. Корнійчук (формування готовності майбутніх офіцерів до організації виховної діяльності з військовослужбовцями тощо).

Метою наукових досліджень, зокрема педагогічних, є отримання достовірної інформації про педагогічний об'єкт, явище або процес [3].

Значення методу моделювання полягає у виділенні окремих характеристик педагогічного явища та вивченні їх за допомогою спеціальних засобів [8].

Як слушно зауважує В. Міхеєв, моделювання можна розглядати в декількох аспектах: пізнавальному, де модель виступає як проміжний об'єкт вивчення педагогічного явища; методологічному, що дає змогу оцінити взаємозв'язки та відносини між елементами моделі на різних рівнях її опису; психологічному, що визначає психолого-педагогічні закономірності в описі різних сторін моделі [7, с. 8].

Педагогічну модель створюють з метою порівняння висновків існуючих досліджень з власними результатами. Деякі вчені наголошували на тому, що педагогічна діагностика не враховує всієї системи ознак, що свідчать про прояв того чи іншого явища, а моделювання надає змогу уникнути цього недоліку [1].

Зокрема, Є. Лодатко стверджує, що найважливішою вимогою в побудові педагогічної моделі є її адекватність досліджуваному явищу [5].

Таким чином, педагогічне моделювання є ключовим методом сучасних педагогічних досліджень та експериментів. Педагогічна модель дає змогу спроектувати технологію (послідовність) її реалізації [9].

Сучасна педагогічна наука використовує чималу кількість моделей, як-от: теоретичні, емпіричні, нормативні, структурні, функціональні тощо [4].

Для вирішення окресленої проблеми формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників обрано структурно-функціональну модель.

Саме така модель інтегрує у своєму складі структурні та функціональні компоненти досліджуваного явища.

Розробка структурно-функціональної моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників надає змогу реалізувати механізми та процедури управління цим процесом,

вносити цілеспрямовані корективи, здійснити комбінацію різноманітних ідей [2].

З метою створення педагогічної моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників нами виконано такі дії:

- з'ясовано мету дослідження – виокремлення та обґрунтування педагогічних умов формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників;

- визначено об'єкт дослідження – майбутні офіцери-прикордонники.

Основу структурно-функціональної моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників становить особистісно орієнтована та компетентнісна теорія, що виступає як технологічна система, оскільки дає можливість реалізовувати її як традиційними, так і інноваційними методами, формами та засобами навчання. Спроектвана нами модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників спирається на вже існуючі в науці педагогічні моделі [6].

Педагогічне наповнення моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників дає змогу виокремлювати актуальні завдання освітнього процесу, умови наближення ймовірних результатів, шляхи розв'язання можливих проблем.

Як і більшість авторів, ми створили модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників, що містить чотири взаємопов'язані блоки, між якими існує прямий і зворотний зв'язок:

- *цільовий блок* – вирішує питання “з якою метою здійснюється формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників”;

- *організаційно-технологічний блок* – містить характеристики основних педагогічних умов формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників; етапи формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників (аналітичну та квазіпроцесійну);

- *змістовий блок* передбачає характеристику основних форм та методів навчання, урахування змісту відповідних навчальних дисциплін; відображає специфіку змісту різноманітних виховних заходів; авторську складову процесу формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників – створення спецкурсу “Методика організації виховного процесу у середовищі військовослужбовців”;

- *оціночно-результативний блок* містить критерії та рівні сформованості професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників і детермінує співвіднесення мети й результату формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників.

Проектування моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників здійснено з дотриманням таких методологічних аспектів:

- можливість побудови ідеальної моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників за умови врахування існуючих моделей;
- формування професійного та життєвого досвіду майбутніх офіцерів-прикордонників;
- побудова моделі, що має декілька варіантів розвитку;
- синергентичність моделі, тобто її здатність самостійно розвиватись;
- урахування зміни запиту суспільства щодо підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників;
- урахування положень існуючих інноваційних підходів у педагогіці;
- урахування динаміки змін не лише в системі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, а й у цілій прикордонній службі.

Отже, модель формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників відображає важливий спектр вимог, що адресовані суспільством до особистості майбутніх офіцерів-прикордонників.

Висновки. Таким чином, аналіз проблеми педагогічного моделювання як одного з різновидів моделювання засвідчив, що воно має свою специфіку, пов'язану зі специфікою об'єкта, який необхідно дослідити. Розглядаючи положення та концепції, що існують у теорії і практиці підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи з персоналом, варто зауважити, що існує чимало наукових праць, присвячених проблемам якості їх професійної підготовки. Саме в контексті цих праць проведено дослідження, присвячені створенню моделі професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, формуванню різних видів умінь та навичок тощо. Однак, підкреслимо, що питання побудови моделі формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників недостатньо висвітлено в науковій літературі.

У контексті розв'язання проблеми формування професійної готовності до роботи з персоналом майбутніх офіцерів-прикордонників актуальними є питання відповідної методики та технології формування зазначеної готовності.

Список використаної літератури

1. Гнезділова К. М., Касярум С. О. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. 124 с.
2. Дахин А. Н. Моделирование в педагогике: попытка осмысления. URL: <http://www.bestreferat.ru/referat-78582.html>.
3. Козловський Ю. М. Моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект : монографія. Львів : Сполом, 2012. 484 с.
4. Кремень В. Синергетична модель розвитку освіти як відповідь на виклики сьогодення. *Рідна школа*. 2010. № 6. С. 4–6.
5. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку* : е-журнал. 2010. Вип. 1. URL: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine.

6. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 460 с.
7. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике. 3-е изд., стереотип. Москва : КомКнига, 2006. 200 с.
8. Павлютенков Є. М. Моделювання в системі освіти (у схемах і таблицях). Харків : Основа, 2008. 128 с.
9. Сікора Я. Б. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики засобами моделювання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2010. 20 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2017.

Павлюк Т. Г. Модель формування професійної готовності к работе с персоналом будущих офицеров-пограничников

В статье проанализирована сущность общепедагогической проблемы метода моделирования. Описаны научные труды, посвященные педагогическому моделированию. Раскрыта структура модели формирования профессиональной готовности к работе с персоналом будущих офицеров-пограничников, которая состоит из целевого, организационно-технологического, содержательного и оценочно-результативного блоков. Проанализированы содержание каждого блока и взаимосвязи между ними.

Ключевые слова: профессиональная готовность, работа с персоналом, будущие офицеры-пограничники, модель формирования профессиональной готовности к работе с персоналом будущих офицеров-пограничников.

Pavlyuk T. The Model of the Formation of Professional Readiness to Work with the Personnel of Future Border Officers

Among the existing innovations in pedagogical science, the modeling method deserves special attention, which allows research of various aspects of pedagogical objects, phenomena and processes.

Therefore, in studying the problem of formation of professional readiness for work with personnel of future officers-border guards, we turned to the creation of a model of the corresponding process.

Therefore, the purpose of the article is to create and substantiate a model of formation of professional readiness for work with personnel of future officers-border guards.

The article analyzes the essence of the general pedagogical problem of the modeling method. Described scientific works devoted to pedagogical modeling. The structure of the model of formation of professional readiness for work with the personnel of future officers-border guards, which contains target, organizational-technological, content and evaluation-result blocks, is disclosed. The contents of each block and the relationship between them are highlighted.

Consequently, the model for the formation of professional readiness for work with the personnel of future border guards officers reflects an important range of requirements addressed by the society to the personality of future officers-border guards.

Thus, the analysis of the problem of pedagogical modeling as one of the varieties of modeling has shown that it has its own specificity associated with the specifics of the object to be explored. In examining the situation and concepts that exist in the theory and practice of preparing future border guards officers to work with personnel, it should be noted that there are many scientific works devoted to the problems of the quality of their professional training. It was in the context of these works that studies were devoted to the creation of a model of professional competence of future officers-border guards, the formation of various skills and abilities, etc. However, we emphasize that the issue of constructing a model for forming professional readiness for work with personnel of future officers-border guards is not sufficiently studied in the scientific literature.

Key words: professional readiness, work with personnel, future officers-border guards, model of formation of professional readiness for work with personnel of future officers-border guards.